

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v uravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšeratom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEK

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2996 — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Nemški fašizem pred polomom

Paris, 26. decembra. AA. Berlinski poročevalec »Le Journal« javlja, da je treba v bližnjih dneh in tednih računati z važnimi dogodki v nemški notranji politiki. Zanimanje javnosti je zdaj osredotočeno na razmere v nacionalsocialistični stranki. Kakor je znano, se je dolgoletni Hitlerjev pobočnik Gregor Strasser, ki je zadnja leta vodil vso propagando te stranke, ločil od Hitlerja in od njegove nepopustljive politike. Včeraj je Hitler imel s Strasserjem sestanek, ki pa ni privedel do sporazuma in se bo zato nadaljeval danes. Podrobnosti zaenkrat niso znane. Vse pa kaže, da je Strasser kategorično pozval Hitlerja, naj preneha s svojo neodjenljivo izključevalno politiko in naj pristopi, da vstopijo poslanci nacionalsocialistične stranke v Schleicherjevo vlado ali da vsaj lahko sodelujejo v vladi, v kateri Hitler ne bi bil nujno navednik oziroma državni kancelar. Strasser je pri tej priliki dopovedoval Hitlerju, da se nacionalsocialistična stranka že nekaj tednov nahaja v kri-

tišem gnetnem položaju in da je pristaši kar trumoma zapuščajo. Če Hitler v najkrajšem času ne bo odnehal od svoje intransigentne politike, je treba računati s zelo hudimi posledicami za stranko in morda celo s njenim razpadom.

Politični krogi v Berlinu so menja, da Hitler ni pristal na Strasserjeve predloge. Razkol med obema bo najbrž končen. Verjetno je celo, da bo prišlo do razkola tudi v stranki sami in da bodo na eni strani pristaši sodelovanja, na drugi pa nepristopni elementi, ki zahtevajo za stranko in Hitlerja vso oblast v Nemčiji. Ta nasprotja se bodo po vsej priliki posebno poglobila v prihodnjih dveh tednih.

Schleicherjev položaj je zdaj s taktičnega stališča izvrsten. General Schleicher je zdaj na tem, da končno prekine s Hitlerjem. Zdi se, da bo odločilna bitka med sedanjo vlado in nacionalsocialisti začetkom januarja v državnem zboru. Zdi se, da bo moral Hitler kapitulirati, ali pa bo drž-

zbor razpuščen še pred 15. januarjem. V tem primeru bi bile prav kmalu nove volitve. Po mnenju poznavalcev nemških notranjih razmer je nove volitve prinesle konec nacionalnega socializma in morda tudi osebni polom Hitlerja samega.

Nemški glas

Berlin, 26. dec. tg. O predzgodovini spora med Hitlerjem in Gregorjem Strasserjem poroča komunistični list »Berlin am Morgen«, da so že dolgo obstojale difference med obema, do očitnega spora pa je prišlo na ta način, da je Hitler dobil v roke pisma Gregorja Strasserja, ki zanj niso posebu laškava. Pisma so bila naslovljena na razne osebe narodnih socialistov. List trdi, da so bila pisma Gregorju Strasserju s kopijami in odgovori ukradena, da jih je Göbbels kupil in potem dal na razpolago Hitlerju.

Ce je dama do sedaj pričakovala, da ji bo njen čestilcec poljubil roko, je pokroviteljsko sledila rokavico. Sedaj ji tega ne bo več treba. Neka dunajska tvečka je pred kratkim začela izdelovati rokavice, ki jih pri »rokopoljubu« ni treba sleti, in kljub temu ni treba navdušenemu čestilcu poljubljati usnja. Dunajske dame so kajpada navdušene nad tem izumom in ga ne morejo prebraviti. Ker je tudi pri nas še vedno v modi ta neslovanška in nedemokratična navada, da si namreč ženska daje poljubljati roko, se obeta trgovcem s temi rokavicami dobra kupčija.

Res življenjsko uprašanje

Neki tiskovno podjetje v Ljubljani je družinskim očetom, ki so pri njem namešeni, izplačalo božično nagrado, in sicer za vsakega otroka določen znesek. Absolutno ne gre za velike vsote, relativno pa tistih nekaj stotin dinarjev na vsako otroško glavico spriče sedanje gospodarske krize, s katero mora danes računati vsako podjetje, pomeni mnogo več. Mnogo več kakor ti papirnati dinarji pa odtehta dobra volja, ki jo je podjetje pokazalo in moralni učinek tega dejanja na obdarovance. Podjetje je s tem priznalo pred vsemi namešeni izjemen položaj družinskim očetom, priznalo je, da so ti vredni posebne nagrade prav zaradi tega, ker imajo otroke.

Ta čin je vreden posemanja. Borbo proti malthuzianizmu ali beli kugi, kakor nazivamo omejevanje rojstev, je treba enkrat začeti res velkopotozno predvsem med Slovenci, ki se zaradi industrializacije nahajamo v največji nevarnosti v državi in danes dejansko glede množitve že zaostajamo za drugimi. Vemo dobro, da je brez duhovne obnovitve in brez poglobitve vere in upanja v tiste, ki redi ptice pod nebom, telesna obnova našega naroda nemogoča. Vendar je nujno potrebno, da ta dušni misijon spremlja socialna akcija, da otroku zagotovimo preskrbo in prehrano, skratka življenje. Če se ne moremo materam zmanjšati trpljenja, ob katerem se porodi novo življenje, jim zmanjšamo po svojih močeh vsaj strah, da njihov otrok, za katerega so tvegale življenje, ne bo lačen.

Tudi med našim narodom se je zadnja leta isoblikevala plast nekake meštanske elite — sama se tako nasiva, čeprav ne zasluži te oznabe — pri kateri ne bo več pomagala še tako dobro zasnovana akcija. Ta elita se je že sama tako »isbrala«, da se bo v kratkem eliminirala, ker se je odpovedala potomstvu, to je življenju. V to plati spadajo navadno prosti poklici, ki pri vsej krizi služijo lepe denarce. Dame iz teh krogov se navadno ustavijo pri prvem otroku ne morda zaradi tega, ker se bojijo, da bi drugih otrok ne mogli prehraniti, pač zato, da bi ne izgubile »linijec«, da bi se jim ne bilo treba odpovedati kavarni, avtohotelu, drsalisu in dancingu. To so tiste dame, ki kažejo s prstom za pravimi družinskimi materami, ki jih danes spriče teh razmer lahko imenujemo mučenice, saj so se kljub temu pesmuhu od »goraje« žrtvovala otrokom in se ne strajajo materinstva. Na te matere kažejo one, češ nikamor jih ni več, vedno se tišijo doma, oh, kako so starokopitne... To je tista plast pri vsakem narodu, ki jo sociologi navajajo kot dokaz, da bela kuga nima samo gospodarskega izvora, prav v teh krogih je leglo bele kuge.

Med narodom samim in seveda tudi v mestih obstoji še vedno druga plast, ki jo Malthusovi nauki morda šele nanehanjo in je torej še niso razjedli, pri kateri se krščanstvo in naravni nagon po potomstvu borita z gospodarskim elementom. V mestu imate še lepo število krščanskih družin, prav med uradništvom z najnižjimi plačili, tako tudi med delavstvom, ki ga marksizem še nima v oblasti, da ne omenjamo trdnih krščanskih kmetijskih družin, ki jim tudi še prete nevarnost. Pri teh bi socialna akcija v katerikoli obliki (plače, davki, šolske takse, stanovanjske najemnine) mnogo pomnille.

Skraini čas je, da se s tem problemom pri-nemo baviti, ker bo sicer kmalu napočil dan, ko ded ne bo vedel, komu naj pripoveduje pravljice o Turkih in Francozih in takrat nas niti naša skulturnost ne bo več rešila. —ski.

Osebnosti

Zagreb, 26. dec. AA. Z ukazom Nj. Ved. kra- lja sta na predlog ministra prosvete postavljena na univerzi v Zagrebu za izredna profesorja 4. skup. 1. stopnje na pravni fakulteti za mednarodno javno pravo dr. Juraj Andrašy, na bogoslovni fakulteti Miho Barad, prof. škofovske gimnazije v Splitu.

Belgrad, 26. dec. AA. Z ukazom Nj. Ved. kra- lja je na predlog in. ministra upokojen dr. Sta- fan Praznik, višji davčni kontrolor v Krškem.

Božična poslanica Pija XI.

Sveto leto 1933

Rim, 24. decembra.

Papež Pij XI. je v soboto popoldne iz svoje delovne sobe v Vatikanu poslal po radiu poslanico na vse krščanstvo, ki se je razširala po vsem svetu. Papež je najprej zahvalil kardinalski zbor za voščila, izrečena na božič. Potem je dal izraza svoji žalosti nad preganjanjem krščanske vere in cerkve v Španiji, Mehiki in Rusiji. Nato se je spomnil velikih mednarodnih konfliktov, ki razdvajajo svet in posebno je poudarjal posledice svetovne vojne in gospodarske krize, ki ima tako žalostne posledice za razred ubožcev in delavcev.

Nato se je spomnil papež razveseljivih dogodkov preteklega leta, posebno evharističnega kongresa v Dublinu ter velikega razmaha in uspehov misijonov in katoliške akcije. Veseli ga tudi vdanost škofov, duhovnikov in laikov, ki povsod tekmujejo v ljubezni do cerkve in njenega poglavarja. Spomnil se je premirja med Bolivijo in Paragvajem, ki se je sklenilo po njegovi inicijativi.

in ki naj dovede do trajnega miru med obema državama. Vsem narodom sveta pa vošči papež mir in red, medsebojno zaupanje in prijateljske odnose, predvsem pa, da bi brezposelni našli delo in da bi delo bilo pošteno plačano.

Nato je papež iznenadil kardinalski zbor z napovedjo sv. leta 1933, s katerim letom je od smrti Kristusove preteklo 1900 let. To sveto leto se bo začelo 2. aprila 1933, to je na Cvetno nedeljo in bo trajalo do 2. aprila 1934, to je do drugega velikonočnega praznika. Naj vesoljni katoliški svet uživa blagodat svetega leta, ki naj bo leto molitve in leto zadoščenja z vsami ugodnostmi, ki so z njim združene za izveličanje duše in katere bo sv. oče v kratkem v posebni buli kristjano razglasil.

Na koncu prosi papež Boga, da bi se prihodnje leto ne govorilo več o reparacijah, o dolgovi in bankrotih ter o mednarodnih konfliktih, ampak o bratstvu, ki naj zavladava na svetu po socialni pravičnosti in ljubezni do bližnjega.

Dalekosežna iznajdba

Stisnjeni plin kot motor in prenosno gorivo ter svetilo

London, 26. dec. AA. Inženirjem birming-hamske občine se je posrečila po daljših poizkusih iznajdba, ki bo utegnila preobrniti mnoge strani sedanjega prometa in življenja. Gre namre za nov način kompresije svetilnega plina. To svetilo bo odslej mogoče prenašati v sila lahkih steklenicah, prav tako pa ga bo mogoče uporabiti pri najraznovrstnejših prilikah. Birminghamska občina je na podlagi te iznajdbe opremila štiri težke kamijone s temi plinskimi steklenicami. Izkazalo se je, da so kamijoni po šestih mesecih neprestane službe prištedili ogromne količine normalnega goriva, kakršno je sicer potrebno za pogon normal-

nih avtomobilov. Vse kaže, da bodo zdaj po vsej Veliki Britaniji zgradili postaje, kjer bodo prodajali stisnjeni plin iz običajnih plinar. Avtobusi bodo kar med vožnjo izmenjavali svoje prasne pogonske steklenice z napolnjenimi.

Prav tako bodo tako komprimirani plin spravljali v lahke aluminijaste steklenice, tako da jih bo mogoče nositi v žepih. S tem bodo svetlobe in gorke deležiti tudi kraji, kamor ne segajo napeljavne elektrike in plina. Teža goriva se bodo lahko posluževali planinci, vojaki, pomorski in tudi letala, ki bodo na ta način imela rezervne količine goriva za primer nesreče in naglega pristanka.

Huda rudniška nesreča v Ameriki

Newyork, 26. dec. AA. V premogovniku v Springfieldu v državi Illinois se je pripetila huda nesreča. Dozdaj so spravili na dan 12 trupel. Ponesrečenih rudarjev niso mogli niti identificirati. Pred rovi so se odigrali do srea segajoči prizori obupanosti vdov in sirot. Rešila dela so bila skoro nemogoča, ker so iz rogov uhajali strupeni plini. Reševalci so se morali oborožiti s plinskimi maskami. Strokovnjaki menijo, da bi mogoč samo čudež rešiti 54 rudarjev, ki so zaradi eksplozije pokopani v 200 metrov globokem rovu.

Ogromen požar v Madridu

Madrid, 26. dec. tg. Veliko trgovsko podjetje El Siglo v Barceloni, obstoječe iz sedmih poslopij sredi mesta, je včeraj popolnoma uničil požar.

Triestina: Primorje 4:0

Trst, 26. dec. (Izvirno poročilo »Slov.«). V stadionu Libertas je bila danes pred številnim sportskim občinstvom nogometna tekma ASK Primorje (Ljubljana) : Triestina, ki je končala s 4:0 za Triestino. V prvem polčasu je doseglo domače moštvo rezultat 2:0, v drugem polčasu pa si je priborilo še dva gola, tako da je prijateljska tekma končala s končnim rezultatom 4:0.

Listi so trzasko občinstvo pripravljali na tekmo v člankih, v katerih so ga pozivali, naj sprejme igravce kot sportne goste kljub incidentu med Italijo in Jugoslavijo zaradi trogirskega leva.

Dunaj, tg. V nedeljo in ponedeljek so igrali drugorazredni klubi pokalne igre. Rezultat nedelj- skih iger so: Libertas : Donau 2:2 (1:0); Simmering : Slovan 1:0 (1:0); v ponedeljek: Libertas : Simmering 2 : 1 (0:0); Donau : Slovan 6:3 (3:1). Zmaglo je na tem turnirju odnesla Libertas.

Dunaj, 26. dec. AA. Geodinamični zavod je zabeležil močne potresne sunke. Potres je bil po vsej priliki na severnem Kitajskem.

Dunajska vremenska napoved: Nobene bistvene izpremembe.

Z izanje zemljarine

Belgrad, 26. dec. AA. Davčni oddelek fin. ministristva je na podlagi zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih z dne 21. junija 1929 razposlal okoliščino na vse davčne uprave, naj javno pozovejo plačevalce zemljarine, naj do 31. januarja prihodnjega leta vložijo svoje utemeljene zahteve o znižanju dopolnilne zemljari- ne. Znižanje se dovoljuje pod temi pogoji: 1. ako davkoplačevalec živi le od zemlje; 2. ako obdeluje zemljo sam in s člani svoje družine; 3. ako ima njegova rodbina več ko 5 članov; 4. če dopolnilni davek ne presega 5000 Din; 5. če je svoje prijave vložil v rednem roku t. j. do 31. januarja 1932.

Samoumor slov. orožnika

Belgrad, 26. dec. I. Sinoči ob 6 je izvršil samou- mor v bolnišnici v Vidinski ulici orožniški pri- pravnik Karel Seliškar. Vzrok: nesrečna ljubezen.

Aretirani komunistični veljak

Barcelona, 26. dec. Tu je bil aretirani komu- nistični pisatelj in bivši tajnik Trockega Andre Nin. Aretirani so ga na zahtevo madridske vlade zaradi nevarnosti komunističnega prevrata.

Hud mraz v Belgradu

Belgrad, 26. dec. I. V Belgradu imamo že dva dni izredno hud mraz. Drsi, da se ni mogoče ganiti z mesla. Led ovira vsak promet.

Novi davki v Franciji

Paris, 26. dec. ž. Politični božič v Parizu je polekel mirno. Ministrski predsednik Paul Boncour je imel s finančnim ministrom važna posvetovanja, ki so se nadaljevala še v nedeljo dopoldne. Razgovori so se obratili okoli vprašanja vojnih dolgov. Po računih finančnega ministra bi značal proračunski pri- manjkalj 17 milijard frankov, če bi Francija plačala sedanji obrok vojnega dolga. K temu bi prišlo še 10 milijard deficita franc. železnic. Za uravnote- ženje proračuna misli francoska vlada razpisati veliko loterijsko posojilo in speljati posebne davke, znižati izdatke v vojnem ministristvu, kakor tudi re- formirati državno administracijo za čim uspešnje- jše pobiranje davkov. V zvezi s tem bi Francija emiti- rala srebrni denar po 5, 10 in 20 frankov, ki bi se stavili v promet že leta 1933.

Francija in Amerika se bosta sporazumeli

Washington, 26. dec. AA. Demokratični vodite- lji so sklenili, naj se ameriški parlament sestane k izrednemu zasedanju, čim prevzame Roosevelt oblast v marcu.

Casopisje poroča obširno o sestanku predse- dnika nove francoske vlade Paul-Boncourja z ameri- škimi poslanikom v Parizu Edgom. Listi so s pole- kom tega razgovora zelo zadovoljni.

Splošno pozornost je vzbudila vest, da je Roose- veft, čeprav še ni prevzel svojih poslov, sprejel Nor- mana Davisa, ki se je pravkar vrnil iz Evrope.

Kat. božični prazniki v Srbiji

Belgrad, 26. dec. I. V vseh tukajšnjih cerkvah so proslavili božični dan na najsvetečnejši način. vse cerkve so bile nabito polne, zlasti še pri pol- nočni sv. maši. Ravno največji prazniki vedno ka- žejo, kako so katolikom v Belgradu potrebne večje cerkve. Polnočno sv. mašo v stolni cerkvi v Kronski ulici je opravil prevzvišeni nadškof o. Rodič. Pol- nočno v župni cerkvi blažene Device Marije je pose- til tudi g. francoski poslanik Naggjar z vsem osebje poslaništva.

Belgrad, 26. dec. I. G. misijonar Tumpej iz Ču- karice je daroval polnočnico v Lajkovcu, na sv. dan pa je maševal najprej v Obrenovcu in nato še v Za- brežju, na prvi božični praznik v Mladenovcu. Na vseh krajih so se verniki v velikem številu udele- žili službe božje in mnogo jih je prejelo tudi svete zakramente.

Casnikarški izlet na Poljsko

Belgrad, 26. dec. I. Jutri zvečer odpotuje večje število naših časnikarjev na Poljsko, kjer bodo gos- tje poljske republike. — Med njimi je tudi član uredništva »Slovenec« g. Lojze Kuhar. Casnikarji bodo na Poljskem več dni in bodo posejili vse važ- nejše kraje bratske Poljske.

Proti šolskim taksam v Bolgarii

Ze lansko leto je bila bol- garska vlada določila povečanje takse na vseh šolah. Ko je te dni moralo priti do plačila, je nastala med učiteljskim in med starši velika nezadovoljnost. Na sofijski gimnaziji je prišlo do velikih nemirov. V gimnazijskem posloppu so nastopili govorniki, ki so ostro napadali vlado radi povečanja takse, ki onemogočajo študentskim učencem mobsk šole. Policija je intervenirala v gimna- zijski zgradbi. Gimnazijci so se zaprli po sobah in se tako branili pred policijo. Prišlo je celo do streljanja, vendar po dotedanjih vesteh ni bilo ranjenih. Notranje ministristvo je dalo nalog, oa se strogo kaznujejo vsi krivci, ki bodo izključeni iz šol, prosvetno ministristvo pa bo ukrenilo ko- rake, da se onemogoči nadaljnjo komunistično propagando v gimnazijah. Mnogo srednješolskih profesorjev bo deloma odpuštenih, deloma upoko- jenih, ker so zavajali v šolo strankarstvo.

Kaos v valovnih dolžinah

Madridska konferenca se je končala brez pra- vega uspeha. Gordijev voz, ki ga niso mogli razvozlati — presekatki ga pa tudi ni mogoče — je vprav poradelitev valovnih dolžin. Zastopstva mornarice in letalstva namreč niso hotela popustiti nikdar in nikjer niti za las. Tako pa je delo bilo res težavno. Sedem načrtov je prejela konferenca v pretres. Zadnji, ki ga je predložila sovjetska Ru- sija določa: radio naj se poslužuje valovnih dolžin v sedanjem obsegu do 555 m, dalje od 740 do 850 m in končno od 1050 do 2000 m. Mornarica in letal- stvo naj bi imeli svoje valovne dolžine med temi območji. Vendar tudi ta predlog ni prodrl in tako smo na istem negu pred pričetkom konference.

Velik požar na sveti večer

Mizarška delavnica KID dotol zgorela

Jesenice, 25. decembra. Tovarna Kranjske industrijske družbe oziroma delavnica je v soboto popoldne ob dveh odšlo iz tovarne na praznovanje najlepših praznikov v letu, dasi samo za en dan, ker praznik sv. Stefana je bil od tovarniškega vodstva določen kot delavnik. Velik del delavstva se je odpeljal na svoje rojstne domove, drugi, ki so ostali na Jesenicah, pa so se pripravljali, da v krogu svojih družin praznujejo sveti večer.

Bilo je nekoliko po šesti uri zvečer, ko se nenkrat oglašila tovarniška sirena, kar je pomenilo, da nekje gori. Radi megle, ki že štirinajst dni pokriva vso dolino, ni bilo videti nikjer nobenega odseva, zato je bilo vse mnenja, da je tuljenje sirene pomenilo kaj drugega. Hitro pa se je zvedelo in šlo od ust do ust, da gori v tovarni in sicer mizarna. Se hitreje pa se je zvedelo, da ni nič posebnega in da so tovarniški gasilci pod vodstvom g. Karla Lukmana ogenj pogasili. Ljudje, ki jih je signali si-

rene pogljal na ulico, nekaj iz radovednosti, druge da vršijo svojo dolžnost, so se zopet vrtni domov. Naenkrat pa je, kljub megli zažarela vsa okolica in znova se je vse obrnilo v smer proti tovarni. Med tem so že dospeli gasilci z Jesenic pod vodstvom g. Karla Neumana, potem s Hrošice, Koroske Bele in Dobrave. Kljub temu, da je kakih deset čevl brizgalo cele potoke na goreče poslopje, so se planeni dvigali vedno višje. V mizarni je bilo nakopičenih starih desk, zabojev, oljnatih barv, predvsem pa velikansko število najrazličnejših mizarških modelov, ki so imeli veliko vrednost. Le po največjem naporu se je posrečilo rešiti prav zapadni del stavbe skozi katero vodita električna kablja in bi bil obrat ogrožen, ako bi ta dva pogorela. Telo je še dolgo v noč in tovarniški gasilci so bili vsi noč v pripravljeno. Zorali so prireditelj, da se modelji, ki so skoraj nenadomestljivi pa so modeli za livarske vlitke in pa najrazličnejši načrti, ki so vsi postali žrtve plamena. Kako je ogenj nastal, nihče ne ve.

Ljubljana za božične praznike

Ljubljana, 26. decembra.

Na zunaj so izgledali božični prazniki v Ljubljani kaj klaverno. Vse dni je pritiskal precejšen mraz, da so se ljudje stiskali in zavijali v tople sukne, najraje pa so seveda posedali kaj doma, kar se v takih velikih praznikih itak epodobi. Na ulicah je bila hoja med prazniki nekoliko opasna, ker je bilo vse kakor s tenko ledeno ploščo prekrito in je marsikomu izpodsluzilo.

Vse drugače Božič pa smo doživljali po naših cerkvah. Pri polnočnicah je bilo po vseh ljubljanskih cerkvah toliko ljudi, kakor že zlepa ne. Vseposvoda so cerkvena vodstva poskrbela, da je bila hiša božja na ta največji in najlepši praznik v letu kar najlepše in najdostojnejše okrašena; pa tudi polnočnice same so se v vseh cerkvah brale v vsem veličastju in dostojanstvu. Po družinah pa so gorela božična drevesca, samo darov je bilo letos pod njimi manj, izvzemši seveda one družine, ki si lahko tudi v času gospodarske krize privoščijo obilico dragih darov. Po mnogih družinah pa se Božič sploh ni veliko poznal. Saj je v Ljubljani toliko siromaštva, toliko revščine, ki se v tako lepem dnevu še težje očituje. Kolikor je mogel, so mestni socialni urad ter številne zasebne karitativne organizacije poskrbele, da si bili obdarovani med bednimi nabrednejši, da so tudi največnji preživeli sveti večer kolikorotoliko v boljšem razpoloženju.

Razstava kanarčkov v liceju.

Na oba praznika je bila na liceju odprta razstava kanarčkov, ki jo je organiziralo društvo za varstvo ptic v Ljubljani. To agilno društvo, ki šteje sicer jedva stotino članov, je uredilo razstavo kanarčkov, teh ljubkih hišnih pevcev, v telovadnici liceja zelo okusno. V obeh dneh je razstavo obiskalo približno 300 ljudi. Z denariem, ki ga je društvo nabralo ob tej priliki z vetapnino in prostovoljnimi prispevki, bodo člani društva skrbeli v hudi zimi za naše gozdne in vrtnice ptice.

Vseh ptičkov je bilo razstavljenih 149. V razredu A, lastna reja, si je priborila krvenstvo kolekcija gosp. Goloba Franca, ki je dosegla 333 točk, ter dobila nagrado srebrna lavorov: venec in veliko zlato kolajno. Na drugem mestu je kolekcija g. Franca Omahneta, ki je dosegla 327 točk. Med obojema tema kolekcijama se je tedaj bil hud boj za prvenstvo, razlika znaša komaj šest točk. Gosp. Omahen si je priboril s svojimi ptički veliko zlato kolajno. Ptički gosp. Omerze so dosegli 300 točk ter malo srebrno kolajno, ptički gosp. Opeke 294 točk in veliko srebrno kolajno. Omenjeni so bili tudi vsi drugi razstavljeni kanarčki. — V razredu B, to so starejši kanarčki, si je priborila prvenstvo kolekcija gosp. Franca Omahna, ki je dosegla 300 točk. Kolekcija je bila odlikovana z veliko zlato kolajno, ki jo je poklonilo za prvaka tega razreda bratsko društvo iz Zagreba. Gosp. Kenč je s svojimi ptički dosegel 297 točk ter malo zlato kolajno, gosp. Oliver Mihl 249 točk ter veliko srebrno kolajno, zopet gosp. Oliver 312 točk ter malo srebrno kolajno.

Za pospeševanje reje kanarčkov je društvo za varstvo ptic s to razstavo dovolj storilo. Tainik gosp. Joza Kelnarčič, ki je razstavo pripravil ter vse ptičke tudi strokovnjaško ocenil, razen tega na Božič, tudi v ljubljanskem radiu predaval o pticah, kako naj zanje skrbimo in jih gojimo. Navajal je tudi važneša poglavja iz lovškega zakona, ki govorijo o zaščiti živali, povedal je tudi, da je predviden poseben zakon o varstvu ptic.

Na Stefanovo popoldne je gosp. tainik Kelnarčič predaval na razstavi sami zlasti o praktičnih stvarih, ki zanimajo ljubitelje domačih ptic pevk. Navajal je zanimive podatke o prehrani, kletkah, prostoru, kjer naj kletke vise, o kopolih ter o boleznih kanarčkov. Najvornejša so za kanarčke uši. Pri nas poznamo dvoje vrst kanarčkov: navadne domače ter žlabne vrvice. Petje enim in drugim ni enako. Valiti prično kanarčki aprila meseca, zvale do 5 jajčec, vsak dan eno, ki jih moramo sproti pobirati stran ter jih položiti vse pod samico šele potem, ko so vsi zleženi. Na ta način so tudi kanarčki vsi obenem zvaljeni po 13 dneh. Ko se valijo, moramo samici pokladati trdo kuhano faco ter krubove drobtine, prav tako tudi se do 26 dneva, ko samica neba krmiti malčke, ter se potem hranijo sami. Mladi kanarčki tudi se potem dobivajo skozi en mesec poleg znate hrane jajčka. Septembra meseca se mladiči ločijo, peti pa se najbolj uče od očeta. Nauče pa se tudi sami, ker jim je petje v krvi. Predavatelj je omenil tudi, da ni prav, ko nekateri pri reji kanarčkov zapirajo mlade kanarčke v temne kletke, češ, da se tako nauče lepše peti. To je zgolj mučenje živalic, nauče se pa nič več.

Gledališče med prazniki.

Dovolj dobro je bilo med prazniki zasedeno naše gledališče. Izmed popoldanskih predstav je bila najbolj obiskana na Stefanovo v operi »Mala Floramy«, v kateri je gostoval naš znanec gosp. Dubajet iz Zagreba. Opera je bila natlačeno polna, pevci so bili večkrat klicani na oder, morali so ponavljati posamezne partije, gđ. Ribičeva (Floramy) in gosp. Marčec (Mirko) sta dobila lepe nagrade. Povedali so, da praznično gosp. Marčec kot Stefan svoj imendan, pa je bil pevec tudi zaradi tega na oderu živalno aplavdiran. Na Božič zvečer smo imeli v operi premijero »Pri belem konjčku«, zelo živahno opereto, ki je do zadnjega kotička napolnila hišo. Pripeljali so se ljudje z avtobusom celo z Bleda in Bohinja, kamor so dejanje igre zgradili. Navdušenje pri predstavi je bilo splošno, sopkov in vsepolnega priznanja dovolj. Skrajni prav tako zasedeni hiši so opereto ponavljali tudi v ponedeljek zvečer in bo gotovo še mnogokrat napolnila našo opero.

V drami so na Božič popoldne dajali za otro-

še Golijevega »Jurčka«, na Stefanovo pa Golijeve »Srce igracko«, obakrat pri zadovoljivi udeležbi občinstva. Kljub temu, da sta obe igri bili v tej sezoni, »Jurček« pa tudi v lanski sezoni že parkrat igrani. Na Božič zvečer so igrali v drami »Celiske grobe«, na Stefanovo zvečer pa Vombargarjevo »Vodo«.

Božičnica v bolnišnici.

V splošni bolnišnici so za Božič priredili lepo božičnico, ki je njen program bil dobro sestavljen ter je trajal dobri dve uri. Božičnico so priredili na tretjem oddelku. Za obdarovanje bolnikov so vse potrebno poskrbele ljubezne in skrbne usmiljene sestre. Božičnico je pripravil na inicijativno gosp. primarija dr. Pogačnika gosp. Sever Maks s svojimi tovariši. Gotovo so bolniki hvaležni za lep večer enako gosp. primariju kakor prirediteljem in sestram usmiljenkam.

Vlom

V Gospodarsko zvezo je bilo med prazniki na doslej nepojasnjen način vlomljen v blaginjo. Vlom je prvi opazil šele na Stefanovo popoldne ob 1 gosp. ravnatelj Besednjak, ki je stvar nujno sporočil policiji. Politični agentje z ig. Močnikom in Zajdelo na čelu so takoj preiskali zadevo ter začeli zasledovati vlomilce, o katerih pa zaenkrat še ni sledu. Koliko je bilo točno iz blaginje vzete, se ni moglo ugotoviti, ker blaginjska danes ni bilo v Ljubljani. Vsekakor pa so vlomilci odnesli okrog 3000 Din v gotovini ter okrog 390 ameriških dolarjev, tedaj skupaj okrog 35.000 Din.

Roparski napad

Na Vilkarjevi cesti je bil izvršen o Božiču ob tričetrti na 7 zjutraj roparski napad. Ob tem času je šla namreč soproga carinskega uradnika N. E. iz cerkve Sv. Kristofa proti domu. Na sredni omenjene ceste stopi nenadoma za njo neznan moški visoke postave in jo brez besede prime za vrat. V tem momentu je začela klicati na pomoč, radi česar ji je začel maščiti zločinec usta z roko; istočasno je hitro odseval, dali ima pri sebi kakšno ročno torbico. Ker je držala levico v žepu, jo je naglo iztrgal, misleč, da ima v roki in žepu denarico. Ko je opazil, da se bliža iz delave sveležke koletarja, jo je hitro izustil in pobegnil v bližnjo gramozno jamo kjer je v temi izgubil in odnesel zimski klobuk, ki ji je padel z glave pri prvem prijemu za vrat. Njenanca opazila je imenovana nekoliko trezutkov prej pred barako ob isti cesti, ob kateri je hodil gori in dolji ter opazoval skozi okno; izključeno ni, da je nameraval izvršiti vlom. O dogodku bila je obveščena policijska oblast istega dne ob pol 8 zjutraj.

Nesreče in nezgode.

Med prazniki se je zgodilo nekaj manjših, pa tudi resnejših nezgod, ki pa so večinoma vse nekako posledice božičnega razpoloženja. — 55 letni Komar Mihael, brezposelni krojač, je padel na sveti večer pred polnočjo na Poljanskem naspisu ob mestni »Rdeči hiši« v Ljubljani. Mož se je potolkel po hrbtu, po obrazu, dobil pa je tudi notranje poškodbe. — 18 letni Kovac Ivan je rezal doma v Tavčarjevi ulici za Božič pripravljeno šunko tako nerodno, da si je odrezal vseh pet prstov na levi roki! Dr. Rus je fanta za silo obvezal, zaradi velike izgube krvi pa so ga morali kljub temu prepeljati o bolnišnico. — Tja so pripeljali tudi 70 letnega Pustovrh Antona, mestnega ubogega, ki je v Japljevi ulici tako nerodno padel po stopnjicah, da si je močno pokvaril nogo. — V bolnišnico je prišel iskati pomoči 20 letni krošnjar Mato Grabovac iz Livnega v Bosni, ki ga je nekdo v gostilni »Lasan« v Siski tako hudo udaril s steklenico po glavi, da je dobil nad očmi hude poškodbe. — Tudi 45 letna sobarica Koba Ana iz Kolodvorske ulice jih je v neki gostilni dobila tako nerodno po levem ušesu, da je morala iskati pomoči v bolnišnici. — S koleša je padel in si pokodoval desno roko Jerko Franc, zidarški mojster s Crnuč. — Čebin Franc, dninar v Kisovcu, občina Ržise pri Lilihi, je pred Božičem dvigal z »vintu« prašiča, ko ga je zaklal, pa ga je »vintu« udarila po čelu. — Jereb Franc iz Beričevega je

NEDELJSKI SPORT

Hermes : Jadran 2 : 1

Ljubljana, 26. dec.

Edina sportna prireditev, ki smo jo imeli danes v Ljubljani, je bilo nadaljevanje nogometnega turnirja za brezposelne nogometaše, ki se je pričel preteklo nedeljo. To tekmovalje se je vršilo na Korotanovem igrišču na Rakovniku. Gledalec je bilo več kakor pri prvem kolu, tako da bo tudi finančna stran zadovoljivejša, če le ni bilo preveč zastojkarjev; kajti Korotanovo igrišče ni ograjeno in je dostop za one, ki nečejo odmeriti sportu upravičene vstopnine, kar najlažji. Tudi s sportnega stališča sta bili tekmi na taki višini, da sta zaslužili večjega obiska.

Kot prva nasprotnika sta nastopili enajstorič Hermesa in Jadrana. Malo po eni uri je dal sodnik g. Dolinar znamenje za začetek. Kakor ima nogometna tekma dva polčasa, tako sta se tudi ti dve moštvi izkazali z dveh strani. V prvi polovici je bil ves čas v premoči Jadran, dočim je dominiral cel drugi polčas Hermesa. Zato se o tej igri ne more trditi, da je bila izenačena, ker je bila ena stran ves čas ali v obrambi ali pa v napadu; to je tudi precej kvartilno utis igre. Ker je, kakor rečeno, Jadran ves prvi polčas napadal, je imela Hermesa ožja obramba in kriška vrsta tedaj mnogo posla. Da se niso mogli pomakniti Hermesovi igralci pred nasprotni gol, nosijo precejšnje krivdo hollifinija in pa napad sam, ki je bil zelo slab. Halfi so le pre malo zahtevali z uporabljivimi žogami osprejete. Napadalni kvintet je igral preveč raztrgano. Kadar se mu je pa le posrečilo približati se nasprotnikovu svetišču, tedaj mu je nasprotna obramba razbila vsako akcijo. Prvi polčas je seveda končal z 1:0 za Jadrana vrve.

V drugem polčasu pa je bila slika ravno nasprotna. Vodstvo je prevzel Hermes, ki je vehementno napadal Jadrana vrata. Njegova ožja obramba je razbila večino akcij Hermesovega napada, vendar ni mogla parirati njegove premoči, zlasti petem, ko je padel gol iz 11 metrovke, s katerim se je stanje izenačilo. Jadrano vratar dobro brani in tudi branilca mu pridno sekundirata. Ker je Hermes le prebudo oblegel, je izsilil prvi koncu drugega polčasa še en gol za svoje barve ter s tem postavil 2:1, kar se kasneje ni izpremenilo. Jadran je naspel vse sile, da bi izenačil, kar se mu pa ni posrečilo. Igra je bila vsokoli fair.

Sodil je g. Dolinar dobro in objektivno. Takoj po tej igri sta se predstavili sodniku g. Jančigaju moštvi Svobode in Korotana. Ta nogomet je bil zanimivejši, ker je bila igra precej izenačena. Polčas je bil hitro menjaval — zdaj so bili pred tem, zdaj pred onim golom — Svobodni so bili v letni premoči in rezultat popolnoma odgovarja poteku igre. Igra je bila precej ostra, kar bi se dalo preprečiti s pravočasno izključitvijo preveč razgretih igralcev. Ostro igro so povzročili nekateri Korotanovi igralci, ki so prvi pozabili, kaj je dovoljeno in kaj ne. Posledica tega je bila, da so se igralci Svobode revanžirali in mestoma je prišlo do neprijateljnega medsebojnega obračunavanja.

Svoboda : Korotan 4 : 2

Svoboda je imela enajstorič, v kateri niso bili enakovredni igralci. Vratar in ožja obramba sta rešila nekaj nevarnih situacij, vendar jim je bila sreča dostikrat mila. Halfi so bili agilni in so uspešno zalagali osprejete z žogami. Napad je sicer Mirčarjal potresel nasprotno svetišče, a je bil vseeno preveč neodločen pred golom. Moštvo bi napravilo najboljši vtis, ako se ne bi revanžiralo nad nasprotnikovim fanti. Zato je sodnik tu.

Korotanovo moštvo tehnično ni dosegalo svojega nasprotnika, je pa živlva in postrvovalna enajstorič. Nekaj igralcev pa ima, ki premoči prestopajo meje sportnega fairnesa. Vratar je lep brat, vendar gre prvi gol izključno na njegov račun. Ožja obramba je pridno razbijala prodore nasprotnega napada. En gol pa ima tudi ona na vesti.

bil na božični dan na vse zgodaj neke na Smarinski cesti udarjen z nekim trdim predmetom po glavi in je naoral v bolnišnico. — Podobno je dobl manjše poškodbe tudi brezposelni vrtnarski pomočnik Šurk Josip iz Most, ki ga je v prijatosti nekdo udaril in je moral potem v bolnišnico.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA
Začetek ob 20
Torek, 27. decembra: Zaprtó.
Sreda, 28. dec.: CELJSKI GROFJE. Red C.
Četrtek, 29. dec.: VODA. Red B.
Petek, 30. dec.: Zaprtó.
OPERA
Začetek ob 20
Torek, 27. decembra: Zaprtó.
Sreda, 28. dec.: TURANDOT. Red Sreda.
Četrtek, 29. dec.: ADEL IN MARA. Red D.
Petek, 30. dec.: Zaprtó.

Slov. glasheno društvo »Ljubljana« priredi tudi letos Silvestrov večer v vseh dvoranah hotela Union. Opozarjamo vse prijatelje in znanca na to prireditev in jih že sedaj vabimo, da se je gotovo udeležijo.

Halfi so bili povsod zraven, kjer je bila pomoč potrebna. Napad je igral uspešno, samo na gol bi moral večkrat streljati.

Prvi udarec ima Korotan. Ze takoj v 5. minuti pošlje Korotan žogo v nasprotnikovo mrežo. Veselje pri njegovih pristaših je veliko, toda ne dolgo. Kajti v 7. minuti izenači Svoboda. V 12. minuti postavi Svoboda 2:1 za svoje barve. Izgleda, da bo Korotan ostal močno poražen. Po par brezpomembnih obojestranskih napadih sledi v 28. minuti korner proti Svobodi, ki ga Korotan ne izrabl. Tudi kornerja v 31. minuti, diktiranega proti Korotanu, ne zaa Svoboda izrabiti. Korotan skuša doseči izenačenje, a se mu ne posreči. V 41. minuti sledi zopet korner proti Korotanu, ki stanja ne izpremeni.

Prvi udarec v drugem polčasu ima Svoboda. Ob začetku Svoboda močno napada, da prsili celotno moštvo Korotana v obrambo. Iz tega se izcimi v 5. minuti gol, ki ga strelja Svoboda in postavi 3:1 v svojo korist. Ta gol je zakrivil Korotanov branilec. V 12. minuti potrese tudi Korotan nasprotnikovo svetišče. Stanje 3:2 za Svobodo. Igra postaja ostrejša in v 16. minuti je bil izključen en igralec od Svobode. Moč moštve je izenačena, toda Korotan se v večji meri poslužuje faulov kakor Svoboda. Korotan močno pritiska in je celo v premoči.

V 32. minuti diktira sodnik 11 metrovko proti Korotanu, ki jo spremeni Svoboda v gol. S tem je postavila stanje 4:2, ki se do konca ne spremeni. Se par obojestranskih napadov, kakor je bil v 41. minuti izključen tudi en igralec od Korotana. Sodil je g. Jančigaj dobro in objektivno.

Betelehmski zvon poje

Pogled na svetopisemsko mesto Betelehem z zvonika cerkve Kristusovega rojstva.

Smrtna kosa

Belgrad, 26. dec. 1. V tujakšnji deželni bolnišnici je danes opoldne umrl g. Franc Pavlič, vojni kurat v Zaječaru. Jutri bo po odločitvi tujakšnjega knezoškofa njegovo truplo postavljeno na oder v stolni cerkvi v Krovski ulici. Ob 10 dopoldne bo letam za pokojnika vs. maša zadušnica, nakar bo njegovo truplo prepeljano v Kamnik v Slovenijo.

To je prvi katoliški duhovnik, ki je umrl v Belgradu. Pokojni g. Pavlič je najprej služboval v raznih krajih ljubljanske škofije, pred približno 7 leti pa je odšel v Srbijo. Najprej je bil vojni kurat v Siplu, kjer se je zelo zavzel za to, da bi tamkajšnji katoliki dobili svojo cerkev. Ni pa uspel, ker ni mogel doseči, da bi bili načrti za cerkev odobreni od oblasti. Iz Sipa je bil prestavljen v Zaječar, kjer se je v isto vmeno zavzel za katoliško vojaštvo in tudi prebivalstvo; katerega župnik je bil hkrati. — Tudi tujak se je takoj pobrigal za to, da bi se poslavila v Zaječaru katoliška cerkev. Neumorno je zbiral prispevke. Daš od dne do dne bolj bolan, je z nezmanjšano vztrajnostjo nadaljeval težko pastirsko delo katoliških duhovnikov v diaspori. Nekaj dni pred božičnimi prazniki je prišel v Belgrad, da se podvrže operaciji raka na slepiču. Operacija je bila zelo težka. Toda pri polni zavesti z Marijinim imenom na ustniah je z mučeniško potrpežljivostjo prenašal Na sveti dan ga je g. kalehet Plantarič dal v sv. olje. Do zadnjega je bil pri polni zavesti. Ko ni mogel več govoriti, je se sestre usmiljenke, Slovenke, ki so mu ves čas z največjo ljubeznijo in požrtvovalnostjo stregle, pozdravljali s smehom na usnicah.

Smrt zlatomašnika

Rajhenburg, 26. decembra. V Rajhenburgu je umrl v ponedeljek ob osmih gospod zlatomašnik Franc Nachfigal, župnik v pokuju. Pogreb se bo vršil v sredo ob 10.

V Ljubljani je včeraj umrla v 79. letu Idrifanka Marija Božič, teta dr. Mirka Božiča in ing. Cvetka Božiča. Pogreb bo danes, v torek ob 15.30 iz zavoda »Josephinum« na Poljanski cesti. Naj v Bogu počiva blaga duša!

Izjemoma nepolitičen umor

Sofija, 26. dec. AA. Davi ob 7.30 je na trgu Carja Osoboditelja poročnik Dimitrov ustrelil artiljerijskega poročnika Kirila Simionova z dvema streloma iz revolvertja. Gre za popolnoma zasebno stvar. Kiril Simionov je bil nočoj z večjo družbo v nekem stanovanju v Rakovski ulici. Stanovanje je v bližini stanovanja odvetnika Dimitrova. Ker je bila poročnikova družba dokaj glasna, je odvetnik Dimitrov odšel v sosednje stanovanje in zahteval mir. Davi zarana, ko je družba odšla iz stanovanja, pa se je odvetnik vnovič približal poročniku Simionovu. Nastal je prepri, ki se je končal tako, da je poročnik nekajkrat zamahnil proti odvetniku s sabljo. Odvetnika Dimitrova so morali prepeljati v bolnišnico. Ko je to zvedel njegov brat poročnik Dimitrov, je dohitel poročnika Simionova in ga med preprirom ubil z revolvertjem. Simionovo truplo so prepeljali v prosekuro, morilca pa v zapor.

Kino na železnici

Na Viktorijinem kolodvoru bodo v kratkem uvedli v zabavo čakajočega občinstva kratke filmske predstave. Da bi potniki ne pozabili na svoje vlake, jih bodo v določenih časih opozarjali na odhod vlakov. Če se ta poskus obnese, bodo uvedli kinopredstave tudi na drugih postajah.

V Franciji prireja Rdeči križ tečaj, na katerih poučujejo rezervni članski civilno prebivalstvo, kako naj rabi plinske maske v primeru sovražnega napada s plinom. Na razorožitveni konferenci predelajo na to, da bi se sklenil na vojno. — k tej spada v prvi vrsti plinska — propovedala. Prav ta snava stika nos svari pred optimizmom, saj je gotovo, da bi se v vojnem času nikdo ne zmenil za talšno prepovedi. Clovečja se danes ni srečala pamet!

Neminljivo spomin, „Serenissime“ ob našem Jadranu

Gospod urednik! Gotovo ni bilo v vsej Jugoslaviji človeka, ki ne bi bil z ogorčenjem odklanjal zadnjega poskusa sosedne Italije, da se vmeša v naše notranje razmere in nas pred svetom postavi v slabo luč. Naši uradni krogi so napad temeljito odbili, vendar pa se mi zdi, da na račun Serenissime in njenega — žal! — neminljivega kulturnega spomenika ob vzhodnem Jadranu ne ni padla dovolj odločna in jasna beseda. G. senator Banjanin je sicer pokazal na puste stene in golo skalovje naše jadranske obale, ki ga nam je zapustilo beneško gospodstvo, a treba je s prstom pokazati tudi na reliefe v tem orjaškem spomeniku roparskega izkoriščanja podjarmljenih dežela.

V vsej Evropi — izzemši Balkan in neke predele taiste Italije — ni bilo v 19. stoletju bolj revnih, bolj zapučenih in bolj zaozluhlih pokrajin kakor sta bili Dalmacija in Istra — deželi, ki sta bili najdalje deležni blagodati beneške nadvlade. Avstrija je bila te pokrajine prevzela v takem stanju in je to dedščino, ta spomenik latinske civilizacije v svoji politični oslarenosti in duševni neobojnosti — skrbno hranila in čuvala v prvotni obliki: Deje deželi ob Jadranu, tako rekoč v srcu Evrope, nista imeli ne cest ne železnice ne vode ne industrije, ne moderne kmetijske ne lastnega brodarstva — ničesar, ob čemer bi se bili mogli povzpeli gospodarsko in kulturno. Jedro prebivalstva — vasi — je bilo zasužnjeno na lastni zemlji in je delalo le za svoje izkoriščevalce, a tudi mesta je zapustila Serenissima brez vseh zdravih življenjskih pogojev in so žalostno propadala. Tako sta Dalmacija in Istra

le bedno životarili v dobah, ko so se druge evropske dežele dvigale in razcvitale. In Istra in Dalmacija bi mogli in morali biti po svoji lepi in svoji naravi — evropski raj Serenissime je podjarmljene dežele po turško zkorščala in plenila in zadrževala domače prebivalstvo v najprimitivnejših razmerah, da se ni moglo nikamor ganiti, se ne gospodarsko ne kulturno razviti in napredovati. Beneške palače po mestih so živele od ljudske krvi, od teptanja ljudskih pravic in svobode. Te palače so spomeniki enega izmed najkrutejših, najsebičnejših imperIALIZMOV, ki jih pozna zgodovina. Ta mesta in te palače, ki so živele od plena, od tujih trudov, so morale s Serenissimo vred propasti in umreti — zgodovina sama pokopava svoje mrtve.

Da, neminljivo — žal! — je vtisnila Serenissima svoj obraz v to našo zemljo ob Jadranu, ki ji je izsela življenjske sokove in jo oplenila do golih reber. Tega strašnega, pošastnega obraza ne bo moglo izbrisati najneumornejše delo nešteti vekov in rodov.

Italijanstvo more biti torej zaradi trogirskih spomenikov latinske civilizacije mirno: lev manj ali več — kršna Dalmacija in njena revščina bo še za dolgo en sam spomenik latinskega gospodstva ob vzhodnem Jadranu. Ampak — to gospodstvo je bilo in se ne ponovi več, pa naj se vsi beneški levi ob našem Jadranu povijejo v vato in varujejo kakor najdragocenejše mumije. To naj si Italijani zapomnijo in puste v nemar spomenike Serenissime v naši Dalmaciji.

Mussolini da mnogo na žlahto

Dne 20. decembra so po vsej Italiji proslavili obletnico smrti Arnalda Mussolinija, brata Benita Mussolinija, ministrskega predsednika. Benito je napisal v list »Popolo d'Italia«, katerega ravnatelj je bil Arnaldo, članek s svojim podpisom. V njem povečuje na vse pretege svojega brata. Značilno je, da Mussolini v zaključku poudarja, da je bil njegov brat veren.

Obletnico Arnaldove smrti so morali proslaviti v vseh fašističnih krožkih. Kakor znano, so fašisti takoj po njegovi smrti tudi po slovenskih vaseh zasadiли Arnaldo v spomin posebna drevesca. Sprito dejstva, da so se vprav za časa Arnaldovega

urejevanja v »Popolo d'Italia« tiskali najostudnejši napadi na račun Slovencev, Jugoslovancev in Slovanov sploh, so smatrali Slovenci ta drevesca za izzivanje. V nekaterih krajih so neznanci drevesca tudi potepali. Tako n. pr. v Zgoniku na Krasu, kjer je morala radi tega vsa vas v zapor. »Popolo d'Italia« je po usmrtnih bazovskih žrtvah nazval Slovence stenice. Danes ni mogoče ugotoviti, ali se je to izvršilo z Arnaldovim privolenjem, gotovo pa je, da ni »Popolo d'Italia« pozneje nikdar popravil te krivice in omilil svojih izbruhov proti slovanstvu.

Odhod laištičnega oblastnika

Solski nadzornik za vse Julijsko Kraino g. Mondino je naslovil na vse šolske voditelje okolišnic, v kateri naznanja, da bo v kratkem zapustil to mesto in odšel iz družinskih razlogov v Turin, kamor ga je srce vedno vlekle. G. Mondino pravi, da se s težkim srcem poslovlja od te prelepe dežele in od svojih učiteljev, ki jih je rad imel. Mi pa pravimo, da je g. Mondino tisti, ki je v teku zadnjih pet let uničil zadnje ostanke slovenskega in hrvaškega šolstva v Julijski Krajini. Za časa njegovega vladanja je zapustilo svoje rodne kraje največ primorskih učiteljev, ki so jih je skupno izselilo doslej 850. Druge je g. Mondino razpršil po vsej Italiji. Proti učitelstvu je bil neizprosilen in je vse ukaze, ki so prihajali iz Rima, izvršil navadno še strožje, kakor je bilo treba. G. Mondino je šel, slovensko ljudstvo pa je kljub njegovi »razčiševalni akciji« še vedno ostalo! Neizmerno trpljenje, ki ga je prizadel družinam slovenskih učiteljev, bo ostalo za vedno združeno z njegovim imenom.

Še o pokopališču v Sredpolju

Velika dela so v načrtu za povečanje vojaškega pokopališča v Sredpolju (Redipuglia). Tam je zdaj pokopanih okoli 30.000 Italijanov, v bodoče pa bodo koncentrirali na povečanem grobišču vse padle vojske italijanske III. armade z 86 raznih vojaških in civilnih pokopališč od Mirna do Tržiča; tako jih bo okoli 80.000, od teh približno 40.000 neznanih. Padle avstrijske vojske bodo spravili na posebna pokopališča Avstrijcev. Sedanja kapelica na sredpoljskem griču se bo odstranila in se postavi velik spomenik vojvodi Aosta; nova kapelica bo v podzemlju kot nekaka kriptla. Načrti so že odobreni. Dela bodo trajala tri leta. V gornjem toku Soče bodo slično koncentrirali grobove padlih Italijanov pri Gorici in pri Kobariču.

Naša moda v Trstu

V Trstu zdaj šari moda gumijastih škornjev. Trgovine tega blaga so oblegane. Blago pa ni kaj trpežno. V modo so spet prišle tudi galoše. V Trstu te vrste obutev, zlasti pa škornji nimajo praktičnega smisla, ker ni plundrec. Estetično ubinkujejo naravnost obupno »štabalec« na golih nožicah otrok ali na svilenih nogavicah dam s kratkimi krili. Pa moda gre suvereno preko vseh lines okusa. Še bolj piramidalno je to, da moda ne ve za krizo in brezposelnost. Neke velika trgovina v Trstu inkasira dnevno ca 5000 lir za te nepotrebne »štabalec«. Gumijevi podplati imajo tudi to posebnost, da se hitro zgulijo in na moškem haku marsikdo izmed slavnega občinstva pade po tleh.

Ordinacija v goriški stolnici

Tržaški škof dr. Alojzij Fogar je 17. t. m. delil v goriški stolnici višje in nižje rede posvečenja. Ordinacijo je prejelo primeroma veliko število bogoslovcev, okoli 50. Diakoniat je prejel g. Kodrič Davorin, subdiakoniat je prejelo 13 bogoslovcev (1 Slovenci, 2 Hrvati, 3 Italijani in 4 franciskani iz Kemina).

ZLATE MASE.

Na sv. Štefana dan je imel zlato maso v Skopem na Krasu, v tržaški škofiji, msgr. Štefan Kroppek, ki je župnikoval dolgo let v Starem Pazanu v Istri. Rojen je bil v Varaždinu. Ljudstvo je na primeren način počastilo jubilanta.

Zemlja za italijansko kolonijo

Čepičko jezero pod Urško ostane le še v zgodovini. Dne 11. decembra so vodo izpustili, da je po umetno napravljenem kanalu in predoru odtekla v morje v bližnji zaliv pri Planini. Za veliko melioracijsko delo se je posebno zavzemal baron Lazarini. Pridobilo se bo 1200 ha rodovitne zemlje. Po fašističnih načrtih naj bi to zemljo zaseli italijanski koloni in tako ustvarili sredi slovenske zemlje italijansko kolonijo.

Mariborska kronika

BOŽIČNI PRAZNIKI V MARIBORU.

Maribor, na Štefanovo 1932.

Sveta noč, blažena noč... Tudi v Mariboru smo praznovali praznik Izveličarjevega rojstva v vsej tisti očarljivi lepoti ganljivih krščanskih tradicij in božične romantike. Vse cerkve nabile polne vernikov, božična drevesca, jaslice, božične pesmi... Navzlic teži časov, navzlic udarcem, ki prihajajo nad ljudstvo sedaj s te, sedaj zopet z druge strani. Mariborske mamice so si odtrgavale od ust, od zabav in vsega drugega, da so lahko ljubljnim avoicem pripravile trenutek veselja in radosti. In tudi drugim, ki nimajo, da bi se ogrevali ob toploti materinega in očetovskega srca, je bilo pripravljeno skromno veselje.

Vesele božičnice.

Še na sveti večer so bile številne božičnice. Najlepša in največja med njimi je bila v Mladinskem domu v Koroščevi ulici. Sto mlajkov in še več se je radovalo ob lepih darovih, ki jim jih je pripravila mestna občina. Pristržni človečnosti sta prisostvovala med drugim tudi mestni podžupan Rudolf Golouh in višji mestni zdravnik dr. Alfonz Wankmüller.

Zalostna božičnica

pa je doletela stranke v zadnjem traktu bivših oblastnih stanovanjskih hiš. Na sveti večer je prišlo črno na belem: odpoved s prvim aprilom. Vsaj na sveti večer naj bi bilo priznane. In ali ni velika napaka in krvava ironija metati ljudi iz hiše, ki je bila namenjena ravno v ublažitev stanovanjske krize?...

Rdeči petelin

je grozil včeraj na Božični dan vojašnici »Vojvode Miliča« na Tržaški cesti. Iz dimnika na erodnem poslopju, v katerem se nahaja poveljstvo bataljona, se je pričel valiti gost dim, ki je opozoril stražnika na nevarno vnetje saj, ki je nastalo v notranjosti dimnika. Takoj je bilo telefonično obveščeno o grozeči nevarnosti gasilno društvo, ki je tudi to pot pokazalo svojo priznano spretnost, ker je bilo komaj par minut po alarmu že na mestu z motoriko. Požarniki so vnete saje pogasili ter tako odstranili nevarnost, da bi se požar razširil.

Nesreča v dimniku.

V tekstilni tovarni Hutter in drug so snajžili danes tovarniške dimnike. Snajženje takih velikih dimnikov je zelo naporno in obenem združeno z nevarnostjo, ker morajo snajžilci plezati po navpični notranji steni zakajenega dimnika. Pri snajženju je bil zaposlen tudi kurjač Franc Markovič, ki je strmo glavlil iz precejšnje višine na dan notranjosti dimnika ter zadobil hude poškodbe. Zlomil si je deeno nogo v gležnju ter se pobil na glavi. Resilni oddelek ga je prepeljal v bolnišnico.

Cestni ropar v rokah pravice.

Dvoje drznih ropov, o katerih smo svoječasno že poročali, je bilo izvršenih pri belem dnevu kar na cesti. Dne 11. t. m. je bil v Slovenski ulici pri gledališču napaden ob pol 12 dopoldne 17 letni viničarski sin Anton Peserl. Napadalec mu je strgal iz rok vso gotovino — znesek 67 Din —, ki ga je fant izkupil na trgu ter zbehal. — Čisto sličen napad se je ponovil 18. decembra. V Melju je bil napaden 9 letni Pistotnik Slavko. Neki stranki je nosil plašč, za katerega je dobil znesek 90 Din, ki jih je nosil svojemu očetu. Dečko je na cesti prešteval denar ter ni opazil, kako ga zasleduje neki možakar, ki se mu je pridružil ter pod spretno pretvezo vzal iz rok ves znesek, češ, da mu bo pomagal prešteti. Komaj pa je imel denar v rokah, jo je odkuril, kar so ga nosile pete. — Po opisu, ki sta ga podala obojorošana fanta, je poletela osumila dejanja 25 letnega mesarskega pomočnika Avgusta R. iz Pobrežja, ki je že lansko leto sedel radi sličnega slučaja pred senatom okrožnega sodišča, bil pa je radi pomanjkanja dokazov oproščan. Na sam božični dan so ga zaslišali detektivni na domu ter so ga aretirali. Na policiji je dolgo tajil, ko so pa privedli predenj malega Slavka Pistotnika, ki je v Avgustu z gotovostjo spoznal napadalca, je klonil ter priznal obojoro. Na policiji pa upajo, da mu bodo dokazali še druge slične čine, ki so bili letos izvršeni v Mariboru ter so ostali doslej nepojasnjeni.

† Poštni kontrolor A. Karba.

Na božični večer je zatnil svoje trudne oči, potem, ko se je njegovo telo skrulo v neprekinjenosti napora, odgovornosti in službe, ki jo je vršil z edinstveno vzorno natančnostjo, vestnostjo in ljubeznjivo. Rajniki poštni kontrolor Alojzij

Kaj vse mora zaati vso,ca moe.

Karba je bil markantna osebnost iz predvojnega in medvojnega slovenskega Maribora. Lepi slovenski govornik in materičini je ostal zvest v najtežjih dneh preteklosti, pa tudi vsemu drugemu, česar ga je učila mati. Zato je mogel biti vzor slovenskega poštenja, tako da so mu v službi zaupali najodgovornejša mesta. Po 16 letnem službovanju na Dunaju, kjer se je zlasti zivahno udeleževal v tamošnjih slovenskih društvih, je bil premeščen v Maribor. Pri tukašnji glavni pošti je skozi 24 let vršil naporno in silo odgovorno mesto glavnega blagajnika. Radi svojega neustrašnega izpovedovanja slovenske pripadnosti je bil izpostavljen številnim preganjanjem zlasti med svetovno vojno. Tih, skromen, miren vse dni svojega življenja. Tih, mirna je bila tudi njegova smrt na sveti večer. Številni prijatelji in strokovni tovarishi so ga danes na Štefanovo pospremili na poslednji pot; saj je blagi rajnik bil vsem dober, zvest in odkrit tovariš-prijatelj. Vrtemu možu svetel spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

Je cenena, fina, mastna, je okusna, sveža, slastna, vse ima jo srčno rado: Slamičevo safalado.

Postaja velikanka v Mehiki

Ameriški radio ima spet svoje skrbi. Mehikanska vlada je namreč dovolila svoji postaji XER, da zviša svoj jakost na celih 500 KW. Ta novica je popravici razburila vse amaterje in oddajne postaje v Združenih državah. Postaja XER se nahaja na desnem bregu reke Rio Grande del Norte, ki kakor znano, meji Mehiko in Severne države. Ta postajavelikanka bi potem takem pomenjela napad na ameriške postaje. Že sedaj s svojimi 75 KW močno moti postaji WSB v Atlanti in CKAC v Montrealu. Kar pa je še huje, je to, da je dovolila mehikška vlada zvišanje energije le pod pogojem, da postaja spremeni svoj val in gre na val 458 m. Tako pa bo prav resno ogrožala postajo WEA, ki je matična in izhodna postaja vseh postaj družbe NBC. Amerika pa pri tem ne more protestirati! Kakor vidimo, nimamo samo v Evropi krize in težave v etru. Imajo jih — in še huje — tudi v Ameriki!

Božične skrivnosti »Stanka Premrla«.

Vrsto pristržnih skladb msgr. Stanka Premrla na besedila Vitala Voduška »Božične skrivnosti« bomo slišali v sredo zvečer. Pel jih bo Joža Likovič.

— Kdor se hoče ohraniti svežega in zdravega, naj jemlje tedensko enkrat ali dvakrat pred zajutrekom kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice. Zdravniška poročila iz bolnišnice dokazujejo, da radi jemljejo »Franz-Josef« vodo posebno bolniki na želodcu, črevesu, jetrih, ledvicah in žolču, ker brez neprijetnih občutkov in posledice točno odjaja. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.

Vsem, ki so ga poznali in ljubili sporočamo, da je

naš oče

dne 25. decembra tiho umrl.

Zagreblji ga bomo dne 27. decembra ob pol petih na svetokriškem pokopališču.

Za vse tiho sočuvstvanje bodo hvaležne

hčerke Fanči, Ivanka in Mara Piškur

Ljubljana - Tomačevo, 26. decembra 1932.

Pogrebni zavod Ivan Gajšek, Moste pri Ljubljani.

Zlati nauki manjšinskega politika

Poslanstvo, ki ga Nemci izvajajo zase

Dr. Ewald Ammende, generalni tajnik evropskih manjšinskih kongresov, se je na svojem potovanju po evropskih državah uspešno predaval v Nemčiji in Italiji v Münstru zanimivo predavanje o problemu narodnih manjšin. Predavanje se je vršilo v nemškem inštitutu za Nemce v inozemstvu. Udeležba predavanja je pokazala kako zelo se Nemci zanimajo za usodo svojih rojakov, ki žive kot narodne manjšine v drugih državah. Govornik je predvsem poudaril, da je prav zanemarjanje manjšinskega vprašanja krivo, da se mnogo gospodarskih in političnih konferenc razbije; saj ni mogoče upostaviti gospodarskega in političnega sožitja med narodi in državami, dokler obstoji med njimi vprašanje zatiranja narodnosti. Dr. Ammende je izjavil, da se sistem zaščite, kakor je bil ustvarjen v Versaillesu, ni obnesel. Ta sistem je podoben zaščiti živali, ker zagotavlja pravice samo posamezniku in se ne ozira na manjšinske skupine kot socialne organizme, katerim je treba zagotoviti svoboden kulturni razvoj. Ne zadostuje, da države priznavajo manjšinam nekaj izjemni položaj, temveč priznati morajo tudi narodno skupnost teh manjšin in jim omogočiti, da ne glede na pol. meje ohranijo in pogo-

ljuje kulturo, stike s svojimi rojaki v narod. državi. (Gospodje na dež. vladi naj to pazljivo preberijo! Prip. ur.) Ako se nemški narod posavi enkrat na to stališče, si bo tudi med inozemskimi narodi zadobil mnogo prištevov. Marsikatera prilika se bila že zamujena. Verjetnost, da bo to stališče vendar prodrla, je toliko večja, ker so vsi narodi zainteresirani na njem prav radi tega, ker jim je pri srcu usoda njihovih rojakov v drugih državah. Nemci morajo spoznati, da bi borba za zmago te osnovne ideje bila zanje pravo evropsko poslanstvo. Nemci morajo nadaljevati boj za preureditev Evrope, ker ni to samo v interesu njihovih rojakov v inozemstvu, ampak tudi ker na ta način krepijo svojo moralno pozicijo v svetu. Seveda se in propaganda ne sme vršiti v smislu revolucije ali izpromembe meja, temveč v smislu evolucije naziranja o državi. Ta propaganda mora stremeti za tem, da vse države omogočijo svojim manjšinam svoboden kulturni razvoj in s tem tudi sebi koristijo.

Lepo so te besede dr. Ammende. Mi bi samo pripomnili, da je prvi predpogoj takšnega poslanstva Nemcev v Evropi priznanje pravic njihovim lastnim manjšinam. Glej Korčško!

Misijon za naše brate

Mnenje izkušenega duhovnika

Od izkušenega duhovnika, rojenega v naših planinah, ki je posvetil delu za moralno in gospodarsko povzdigo istrskega kmeta vse svoje mlade sile in prišel iskat počitka po napornem delu v svojo domovino, smo prejeli ta-le dopis:

Malo pozno bodo prispele v uredništvo te vrste, ki se nanašajo na članek »Misijon za naše brate«, objavljen pred nekaj tedni v »Ponedeljskem Slovencu«. Rad bi Vasa izvajanja nekoliko dopolnil in bolj utemeljil.

Ne samo, da bi bilo dobro, ustanoviti »sklad za naše domače misijone« v smislu članka, temveč je to zelo potrebno. Za obstanek našega naroda, raztresenega v naši državi in drugod po svetu, je to conditio sine qua non v verskem in narodnem pogledu.

Naši izseljenci in doseljenci propadajo najprej versko. Navadno vpliva nanje protiversko delovanje lastnih rojakov, kateri so se odtujili veri svojih očetov, ker se s takimi v tujini več družijo, kot je to doma bilo.

Jezikovno se vzdržujejo še dalj časa po naravnem potu, toliko radi svojega prepričanja. To pa kmalu mine in asimilirajo se z večjim narodom, med katerega so prišli. Komaj minula prošlost nas to uči. Odmorska mesta na Jadranu so žalostni dokazi. Če se to dogaja v tujini, kjer ni slovenskih duhovnikov, se temu manj čudimo. Vidimo pa, da je verski indiferentizem in odpadništvo pograbilo doseljence tudi v domači hiši. V stari domovini so bili se dobri in praktični krščanski katoliki, v novem ambiantu jih je prvotni val zanesel v nasprotno vodo. Priseljenci pridejo navadno v organizacije, ki se prav nič ne ozirajo na krščansko svetovno naziranje ter ne kažejo nobenega smisla za versko stran pri človeku; druge domače organizacije se za primorsko mladino premalo brigajo.

V današnjih časih je posebno nevarno, če priseljencev ne zadovoljimo materialno. Razočarani se vračajo v svojo staro tužno domovino. Koliko jih je prav te dni šlo nazaj, upajoč na amnestijo, čeprav so vedeli, da je njihovo upanje le malo upravičeno, la jih čaka ječa. Mnogi niso imeli niti za vlak in so se odpravili peš na Raško. Zakaj jih nismo niti malo pogostili in jih obkralili? V svojih nadah prevarenji, nas povrtni se na svoj dom ne bodo hvallili. Krivdo bodo pa morda pripisovali tistim, ki zanje se vedeli niso, in državi tudi! Fašisti pa, ki so zasežili njihovo domovino, bodo imel lahke posele, da jih s hinavsko milobo pridobijo zase — na naš rovaš.

Ne zapirajmo oči pred resničnostjo! Nesrečno stanje naših zaslužnih bratov bo morda trajalo dalje nego mi mislimo. Vpliv italijanske vzgoje se bo bazal pri vsaki generaciji bolj očitno. Prav na primeru benških Slovencev bi se morali učiti!

L. 1866. je ostalo pod Italijo veliko število naših rojakov, katerih zemlja Italija še zdaj imenuje »Slavia veneta«. Pri teh Slovincih je bila za kratke čase narodna zavest dovolj čvrsta. In vendar se je ljudstvo v teku časa tako prilagodilo novim razmeram, da so postali Rezjani najboljši italijanski vojaki in so se sploh navezali na Italijo. Zadovoljijo se s katekizmom v domačem, to je rezjanskem narečju in ne čutijo več potrebe po čisti slovensčini.

Kaj se tudi glede istrine in vsega Primorja s časom ne bi moro kaj podobnega zgoditi? Svobodno je izšla stara Avstrija bosanski jezik. Danes vam italijanski listi sploh ne pišejo več v slovenskem jeziku, pač pa v »soškem« ali pa v »kraškem« narečju! Gospodarsko bodo slovenskega in hrvaskega kmeta itak kmalu uničili, ter mu vzeli vso zemljo.

Misijsko delo za ohranitev zdrave morale med ljudstvom je v tezi zvezi z delom za ohranitev narodnosti. Prva in edina naloga, ki jo zdaj lahko rešimo, je ta: Vzgojimo po močnosti čim večje število duhovnikov za zaslužene kraje in za ostalo inozemstvo, kjer žive naši izseljenci.

Slišijo se tožbe, da je hiperprodukcija posvetne inteligence; izsolani akademiki komaj čakajo na službo. To odgovarja resnici. V svoji ožji domovini ne bodo našli službenih mest. Kam torej? Najbližja Italija je zaprta in bo ostala tako za Slovence. Italijani, darsi neposobni za službo med Slovinci, bodo gospodarili v bodoče, kakor delajo danes. Ostane le pot v daljni svet. Vsi razni slonovi imajo torej preveč naraščaja, le duhovniški kaže še velike vrzeli, te pa današnja akademska mladina noče zapreti. V domovini še komaj izhajamo, za inozemstvo ni prav nobenega klera razen posameznikov. Težko je to razumeti, da imajo sinovi dobrih krščanskih staršev tako malo zanimanja za duhovski stan!

In vendar je naša dolžnost, vzgojiti duhovništvo za dom in za svet — inozemstvo.

Kaj je krivo, da je tako malo naraščaja? Gotovo so največ krive razmere med inteligenco, ki nima smisla za oživotvorenje najnujnejših stvari, ticočih se naših bratov v italijanskem suženstvu in drugod. Govori in piše se mnogo; prirejuje se sestanki in manifestacije v mestih; ko pa pridemo do pota praktičnih izvedb, pa vse zastane. Manjka idealov! Posvetna inteligenca bo mogla malo koristiti stari domovini, ker ne bo smela tam služiti. In če bi tudi fašizem padel, bi Primorje ostalo nepolnjeno z italijanskimi inteligenti. Primorska mladina se bo s časom tudi odtujila svojim krajem. Opaža se to že sedaj. Se za duhovnika bo težko! Morda pa bo vsaj temu omogočeno, da živi s svojimi. Tudi če bi ne zamogla mlada duhovščina nastopiti, vzgojiti in pripraviti za to bi jo le morali; sicer se bo italijanska duhovščina še lažje izgovarjala. V vsakem slučaju pa bo našemu duhovniku ostala pot vedno odprta v svet, kjer se je že naselil naš rod. Od tam, posebno pa iz Amerike, bo znabiti še najbolje zamogel vplivati na svoje ljudi v domovini. Za urednice tega načrtov pa je treba dobre priprave in najprej »sklada za naše domače misijone« s sodelovanjem Hrvatov! —

Iz kraljestva radia

Kanarčki...

V nedeljo popoldne smo slišali kanarčke v prenosu z razstave na liceju. Zanimive pol urice za vsakega poslušalca!

Kmetijske ure in šolski aparati.

V zadnjem času so se spet pričele kmetijske ure v našem radiu. Organizira jih kr. banska uprava naše banovine. Te kmetijske ure so v nedeljskem programu nastajale tako in s tem namenom, da bi jih naše kmetstvo poslušalstvo moglo poslušati po jutranjem opravi. Marsikje namreč imajo razna društva v svojih lokalnih aparatih. Zeleni je da vsa društva v tem času dajo svoje lokale in aparate na razpolago vsaj svojim članom, da morejo prisostvovati oddajam. Kjer pa imajo šola svoj aparat, je po našem mnenju dolžna, da te oddaje spremlja in kak razred rezervira za kmetijske poslušalce. Učitelj naj bi oddajam prisostvoval in po končani oddaji bi naj sledila debata. Učitelj naj bi bil s pojasnili na razpolago. Edino tako se bodo te kmetijske oddaje res dobro izkoristile.

Sporedi salonskega kvinteta:

Poslušalci se oglašajo za salonski kvintet. In salonski kvintet jim bo ta teden gotovo ustrigel, ker jim pripravijo prav zanimivo sestavljene sporedne. Tako smo na Štefanovo slišali operetno uro (ob 11), popoldne pa slovensko glasbo (ob 16.15), v terek bo ura Fetrarskih vajkov (ob 17.30), v četrtek pol ure pred urami z godbo (ob 17.30), nato pa pol ure korčnic (ob 18), v petek uro slovenske glasbe (ob 17.30), končno pa v soboto koncert po željah poslušalcev (ob 17).

Za novo socialistično postajo

Ameriški socialisti so pravkar organizirali v Newyoriku radijsko dru bo s kapitalom 120.000 dolarjev. Namen te družbe je, da postavi postajo s 25 kw oddajne energije, ki naj bi služila socialistični propagandi. Najbrž še ni znano, da so socialisti že letos 28. septembra otvorili svojo postajo WEVD v Newyoriku; gre torej že za drugo socialistično postajo v Ameriki.

Inserirate v Pon. „Slovincu“!

V neizmerni žalosni nuzi njava vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša iskreno ljubljena, neandonesteljiva edina hčerka, gospodična

VERA ZIHERL

v petek dne 23. decembra, ob pol 9 zvečer, previdena s svetimi zakramenti, po kratki težki bolezni, v cvetju mladosti, Bogu vdana umrla. — Pogreb nepozabne nam hčerke se bo vršil v nedeljo, dne 25. decembra t. l. ob 4 popoldne iz hiše žalosti, Mokronog št. 11, na farno pokopališče.

Mokronog, dne 23. decembra 1932.

Ivan in Terezija Zihert, starši.

Umrl nam je, vdan Bogu, po težki bolezni naš dobri oče, stari oče in tati, gospod

ALOJZIJ KARBA

poštni kontrolor v poklju

v 65. letu starosti. — Pogreb se je vršil danes, v ponedeljek, dne 26. t. m. — Maša zdušnica bo jutri, v terek, dne 27. t. m. ob sedmih zjutraj v frančiškanski cerkvi.

V Mariboru, na Štefanovo 1932.

ANA KARBO, soproga. JOSIP, prof. MILICA LORBER roj. KARBA, učiteljica, MIRKO, inženir, DAVORIN, stud. tehn., otroci. — FRANJO LORBER, davkar, zet. KSENJA, vnučinja.

Izdevalje se nanovejši modeli otroških in igra njih vozičkov trikotki, razna novejša dvokolesa, šivalni stroji in motorji Velika izbira. — Najnižje cene. — Ceniki franco.

Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 191

Švicersko in kolonialno blago.

umezna gnojila, cement itd. itd dobavlja

Gospodarska zveza v Ljubljani

Domači slovenski zavod je

Vzajemno zavarovalnica v Ljubljani

v lastni pačiči ob M. Kličičevi in Masarykovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Protipožaru a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe.
2. Sprejema v zvezi s kmetijskim oddelkom zavarovanje na dobi in smrti otroške »Kariš«.
3. Ne glede na dedincev, družtev, kolektivna delavska zavarovanja Jamstvena in vsa moderna avtomobila, ka zavarovanja.
4. Vlom, zvonove in steklo proti prelomu ali razbitju.

Zava ule sebe in svoje meje eaino pr. domači slovenski zavarovalnici

Mošančkarji

in druga namizna zimska jabolka po zmernih cenah stalno na zalogi pri Gospodarski zvezi.

Krušno moko id rženo moko vedno svežo. Kupite zelo ugodno pri A. VOLK, LJUBLJANA Rožarjeva cesta 26.

Oglašujte v Ponedeljskem SLOVENCU!

Jože Bor.

Ivica Brajša

Bilo je v času, ko tam doli nasilje še ni bilo takšno kot je sedaj. Ves okraj se je zbral ob domu. Iva Brajša bo igrala lepo Vido, to šestnajstletno dekle, ponos in dika Doline. Nismo zastoj zbrali denarja za to hišo. Koli stili smo takrat, da pride v njo visoka in lepa beseda, ki bo zaplavala v ljudi, in jih prepočila z veseljem in lepoto. Ze oči, samo tiste plave oči, četudi bi ne bilo besede. A ko je prišla beseda, je pristihnil ves Kras. Dolina se je spremenila v božjo pot. Ze Miha Valand, nepoboljšljivi pijanec, ki bi ga sam zlojede ne mogel odtrgati od čaše, ni ob nedeljah več pil, samo da bi poslušal lahko besedo Ivica Brajša.

Po vseh klancih so drdrali vozovi. Vozili so se otroci z Visoke planote, dekleta in fantje izpod Nanosa. Ljudje iz vseh vasi in prešerni izletniki iz Trsta. Da, v sam Trst se je razširilo ime lepe igralkice.

»O, lep kraj je Dolina! Nič ni podoben Krasu. V njej same njive in travniki, vinogradi in sadovnjaki in celo gozdovi. V njej je reka, ki nekdar ne usanne, je pesem, ki ne umrje nikdar, niti v teh hudih in težkih časih, ko skoraj ne smeš niti govoriti s svojim jezikom. Ni čudno, da je ta kraj rodil dekle kot je Ivica Brajša. Študent Vladimir je že uro pred predstavo čakal pred domom. Sto deklet se je oziralo izpred cerkve nanj. »Končno je pa le ena prišla, ki ga je premagala,« so govorile. »Študent Vladimir si je zataknil nagej v gumbico. Bog ve, če bo premagal tudi njo.«

Vesel človek je bil Vladimir in priljubljen na široko po okraju, saj je episal ljudem sto prošnje, stokrat se je odpeljal v Trst, da bi posredoval v težkih stvareh, stokrat je deklamiral z odra in fantje so ga iskali, da bi vodil petje v zboru. A dekleta

— Bog poznaj dekleta — nič več niso verovala vanj. Desetim je že razodel ljubzen, a se pri vsaki skesal že v prvem tednu. »Ti nisi zame,« je rekel in se ni prav nič menil za to, če daleč ni moglo zakriti joka. Seveda, če bi dvignil tri prste in prisegel, potem bi bila vsaka pripravljena iti za njim, drugace pa nikakor ne.

Toda Vladimir ni bil tak. Duša mu je vriskala po veliki ljubezni. Hotel je deklo, ki bi bilo ko pesem iz doline, lepa in polna življenja. Nič več bi ne gledal potem za drugimi. Poklicali so ga tudi v Dolino, da bi pomagal in kritikoval, kajti on je videl sto napak, ki jih drugi niti stitili niso. »Tako in tako je treba narediti,« je rekel in pokazal sam. Bilo je potem vse še enkrat lepše.

A ko je vedel Ivica Brajša, ni rekel nič. Le glavo je sklonil in premišljeval, ali bi svetoval ali ne. Svetovati je hotel, da bi Ivica Brajša poslali v Ljubljano na oder in svetovati ni hotel, ker se je bal, da bi je potem ne mogel pridobiti zase.

Zato je rajši šel k njej na dom. Ivica, tri prste dvignem in prisegel ti, da te vzanim za ženo, če hočeš biti moja, kajti ti si kot pesem doline, kot lepa Vida si.

Ivica se je takrat zasmejala glasno: »Ni mogoče, gospod Vladimir! Pojdite in priselite raje desetim dekletom, ki ste jih ljubili dosedaj.«

Prisrel je že stokrat k njej, a ona: »Tako govorite, kot bi bili pesnik. Če ne morete več debiti deklet pri nas, peljite se v mesto! Tam jih čaka premnogo na Vas.«

Niti tega ni mogel doseči, da bi ga tikala. On jo je tikal, ona ga je imenovala gospoda. Težko mu je bilo radi tega, saj je tudi on hodil v prostih dneh s koso čez travnike.

Nekoč ji je rekel: »Pogumnemu prirada svet. Skušal te bom osvojiti in naj te čakam dolgih deset let.«

Odgovorila mu je: »Moj svet je premajhen za Vas. Četudi bi Vas ljubila, bi ne hotela z Vami. Toda jaz Vas niti ljubiti ne morem. Predaleč ste mi. Vi boste profesor, jaz sem le uboga deklo.«

Vladimir se je skoraj vdal v usodo. Napisal je še sto prošnje ljudem, stokrat se je še peljal v Trst. Deklamiral je še, le peti ni hotel več, dasi so ga lantje kdovekolikokrat prosili, da bi pel. Peti pa ni mogel, ker ni vedel, da si je že zdavnaj osvojil srce Ivica Brajša.

Ki se je vsakokrat, ko je odhajal, skrila za zastor in zajokala. O, Ivica bi sla za njim, če bi se ne bala, da bo zopet hladen, če jo pridobi, saj ona vendar ni pesem doline.

Potem se je Vladimir odločil, da bodo igrali Lepo Vido. »To ne sme biti igra,« je rekel. »Življenje samo mora biti. Bojim se, a vem, da boš ti, Ivica doživela lepo Vido.«

Dolgi mesec so se učili, a Vladimir ni nič poučeval Ivo. »Kakor sama hočeš, tako igray,« je rekel.

Iva je rekla: »Prav v tej obleki, v kateri grabim seno na travniku, bom igrala. Prav tako bom povedala kot pravi srce. Nič ne bom deklamirala. Vem, da se bodo hudovali ljudje, a jaz ne morem drugče igrati, kot pravi srce.«

Vprašujoče se je ozrla nanj. A on ni rekel nič. le nekam daleč je gledal in Ivica se je zbala. »Morda se srdi name in mi noče povedati, kako naj igray.«

Ivica se je bala tisto nedeljo ljudi, a ljudje, otroci Krasa, imajo široko dušo, ki zna doumeti življenje. Ze po prvem dejanju se je dvignilo nebroj rok k odru in ljudje so klicali: »Zivela Vida! Pozabili so, da stoji pred njimi Brajševa Ivica: celo štirji pazniki, ki so bili poslani, da nadzirajo, če se bo vse dogajalo le v dovoljenem okviru, so zastrmeli na oder, kot bi bila Iva nekaka prikazen.

To vzkipeo življenje množice, je zavalovalo v Ivo, da je stopnjevala svoje podajanje od dejanja do dejanja, ob koncu zadnjega pa so vsali ljudje s sedežev in se približali odru. »Vida, Vida!«

Vladimir je opazoval vse iz ozadja na odru. Kot omamljen je sirmel v deklo pred seboj. Kliti ljudi so ga zbudili in stopil je na oder sam. Ničče bi se ne upal, a on je srečal ob koncu igre pogled, ki se je uprl vanj. V njem je videl to, česar ni spoznal toliko časa. Iz tega pogleda že se je rodil sklep, da bo stopil pred oder in odkril ljudem tajno besedo, ki so jo doživljali sedaj. Stisnil je Ivo za roko in zaklical v dvorano.

»To je pesem doline, naše zemlje, naših ljudi. Ali ne zasliši naša beseda, da bi živela vekomaj? Ničče nam je ne sme in ne more ubiti. Kdo je tisti, ki si upa ubiti lepo Vido?«

Ljudje so ostrmeli. Vladimir je govoril naprej o lepoti, o uporu, o zmagi, o svobodi. Zabodel je oči v štiri paznike. »Ti nam hočejo omejit in ubiti našo besedo, nasilniki telesa, mrličji duha. O, uklenite nam telo, duha ne boste nikdar. Ljubim Vido, ljubzen pa je nezmagljava. Zivela Vida, naša pesem, ljubica naših duš.«

Objel in poljubil je deklo: Vsi navzoči so zaklicali: »Zivela nam Vida in Vladimir!«

Cetaši so se spogledali in odšli iz dvorane.

Vladimira so vklenili šele na njegovem domu. S posmehom je gledal železo na svojih rokah. Iva tudi ni jokala ta čas. Stala je ob njem, le plave oči so se stemile. »Ljubim te Vladimir! S svojo mislijo te bom spremljala na tvoji težki poti.«

S ponosom je stopal po dolgi poti čez Kras proti Trstu in droben nasmeš mu je igral na ustnicah, da je ostrmelja žena polovka, ki ga je srečala, pokleknila na pot k zn. menju in zaprosila k Bogu, da bi pregnal težki čas iz dežele.